

Andreas Aarflot

- Avsender: Andreas Aarflot
- Høringsinstans: Privatperson
- Ønsker å ta stilling til høringen: **JA**

Avgitte svar

Lovens formål og medlemskapsspørsmål

1. Dagens tre lover erstattes av én felles lov om tros- og livssynssamfunn

jf. [kap. 6](#), [8](#), [18](#) og [§ 1](#) i høringsnotatet (åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

2. Lovens formål skal være å understøtte tros- og livssynssamfunnene

jf. [kap. 7](#) og [§ 1](#) i høringsnotatet (åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

3. Loven skal definere tros- og livssynssamfunn som "sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn"

jf. [kap. 7](#) og [§ 1](#) i høringsnotatet (åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

4. Den gjeldende lovregulerte ordningen om barns tilhørighet til tros- og livssynssamfunn oppheves

jf. [kap. 18](#) og [§§ 2](#) og [3](#) (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Registrering og tilskudd

5. Det settes som krav for registrering av tros- og livssynssamfunn at samfunnet må ha mer enn 500 medlemmer som har fylt 15 år

jf. [kap. 7](#) og [§ 3](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

6. Lovens antallskrav kan oppfylles ved at likeartede samfunn søker om å bli registrert i fellesskap

jf. [kap. 7](#) og [§ 3](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

7. Det gis hjemmel i loven for at antallskravet kan fravikes i helt særlige tilfeller

jf. [kap 7](#) og [§ 3](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

8. Et samfunn må være registrert for å ha krav på tilskudd og for å kunne tildeles vigselfrett, jf. kap. 7 og 19 og §§ 3 og 4 og forslag til endring i ekteskapsloven § 12 første ledd.

jf. [kap. 7](#) og [19](#) og [§§ 3](#) og [4](#)
forslag til endring i ekteskapsloven § 12 første ledd (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

9. Staten skal overta kommunenes finansieringsansvar for tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke

jf. [kap. 13](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

10. Tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal beregnes etter antallet medlemmer i samfunnet over 15 år

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

11. Satsen for tilskudd per medlem i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke skal reguleres årlig i samsvar med endringene i statens tilskudd til Den norske kirke

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

12. Tilskudd til investeringer av Den norske kirkes kirkebygg fra før 1900 skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

13. Tilskudd til oppgaver Den norske kirke utfører på vegne av det offentlige skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

14. Tilskudd til utgifter som følger av Den norske kirkes særlige stilling skal ikke inngå i reguleringsgrunnlaget for tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn

jf. [kap. 14](#) og [§ 4](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

15. Samfunn skal kunne nektes tilskudd dersom de mottar bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet

jf. [kap. 15](#) og [§ 6](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

16. Det skal overlates til fylkesmannen å treffe vedtak om registrering og tilskudd etter loven og å føre tilsyn med virksomheten

jf. [kap. 17](#) og [§ 7](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

17. Fylkesmannens myndighet etter loven skal kunne ivaretas av ett fylkesmannsembete

jf. [kap. 17](#) og [§ 7](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Den norske kirke

18. Særskilte bestemmelser som kun retter seg mot Den norske kirke (kirkelig rammelov) skal gis i et eget kapittel i den nye trossamfunnsloven

jf. [kap. 8](#) og [§§ 8 – 16](#) (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

19. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer og valg til disse

jf. [kap. 8](#) og [§§ 10 og 11](#) (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Se utfyllende kommentar til slutt

20. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om kirkebygg

jf. [kap. 8](#) og [§ 13](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

21. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette bestemmelser om, og med hvilke unntak og særregler, forvaltningsloven, offentlighetsloven og arkivloven skal gjelde for kirken

jf. [kap. 8](#) og [§ 16](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

22. Det skal overlates til Kirkemøtet å fastsette om medlemmer av kirken skal betale medlemskontingent

jf. [kap. 10](#) og [§ 12](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

23. Bestemmelsene om at soknet og Den norske kirke er selvstendige rettssubjekter skal videreføres

jf. [kap. 8](#) og [§ 9](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Menighetene må defineres klarere som en integrert del av den nasjonale kirke, uten at deres selvstendige styringsansvar blir svekket

24. Mener du at Den norske kirke skal finansieres ved at a) Dagens økonomiske oppgavefordeling mellom staten og kommunene føres videre, eller b) Staten skal overta det ansvaret kommunene i dag har for finansiering av den lokale kirke?

jf. [kap. 9](#) og [§ 12](#) (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- a) Dagens økonomiske oppgavefordeling mellom staten og kommunene føres videre.
- b) Staten skal overta det ansvaret kommunene i dag har for finansiering av den lokale kirke.

Hvor viktig er dette?

- Viktig
- Ikke viktig
- Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Vigselsrett, gravplassdrift og andre spørsmål

25. Vigselsrett for tros- og livssynssamfunn skal videreføres, jf. kap. 19 og forslag til endringer i ekteskapsloven §§ 12 og 13.

jf. [kap. 19](#)

forslag til endringer i ekteskapsloven §§ 12 og 13 (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
- Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
- Ikke viktig
- Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

26. Den lokale kirkes ansvar for gravplassdrift og –forvaltning skal videreføres som normalordning, jf. kap. 22 og forslag til endringer i gravferdsloven § 23.

jf. [kap. 22](#)

forslag til endringer i gravferdsloven § 23 (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
- Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
- Ikke viktig
- Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

27. Fylkesmannen skal etter søknad fra kommunen kunne treffe vedtak om overføring av gravplassansvaret til kommunen, jf. kap. 22 og forslag til endringer i gravferdsloven § 23.

jf. [kap. 22](#)

forslag til endringer i gravferdsloven § 23 (lenken åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
- Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
- Ikke viktig

Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

28. Det ansvaret bispedømmerådet har etter gjeldende gravferdslov, skal overføres til de enkelte fylkesmenn, jf. kap. 22 og forslag til endringer i gravferdsloven §§ 4, 21 og 24

jf. [kap. 22](#)

forslag til endringer i gravferdsloven §§ 4, 21 og 24 (lenkene åpnes i nytt vindu)

Velg et alternativ

- Enig
 Uenig

Hvor viktig er dette?

- Viktig
 Ikke viktig
 Ingen oppfatning

Eventuell kommentar

Kommentarer

Høringssvar, Ny lov om tros- og livssynssamfunn Andreas Aarflot, biskop emeritus Generelle kommentarer

Departementet har med dette lovutkastet innfridd formålet å følge opp Stålsett-utvalgets innstilling om "Det livssynsåpne samfunn" fra 2013 og samtidig tatt stilling til et stadig sterkere ønske fra Den norske kirke om å få på plass en rammelov, som kan åpne for en egen kirkeordning for den selvstendige folkekirke som Grunnloven åpnet for i 2012, og som endringene i kirkeloven i 2016 gav hjemmel for ved å etablere Den norske kirke som et eget rettssubjekt fra 1. januar 2017. Når begge disse formål er samlet i et felles lovutkast, synes grunnen å være at regelverket for Den norske kirke og for andre tros- og livssynssamfunn har mange felles trekk, og at Grunnloven i den nye § 16 stiller dem på linje når det gjelder statens forpliktelse til å understøtte virksomheten i de registrerte trossamfunn. Fra kirkens side har det vært en forventning om at den nødvendige rammelov for Den norske kirke burde utarbeides separat, men det kan neppe være noe problem at den er utformet som en særskilt rammelov med særskilte bestemmelser innenfor rammen av en mer omfattende lov om tros- og livssynssamfunn. Det kan snarere gi tyngde til det stadig sterkere trykk på at også Den norske kirke må forstås og behandles som et trossamfunn i tråd med internasjonale bestemmelser om trosfrihet og selvstendig autonomi. Jeg vil i det følgende avgrense min uttalelse til de fremsatte forslag til en ny rammelov for Den norske kirke.

Etablering av et nytt rettsgrunnlag Det er tydelig at departementet har vært oppmerksom på balansen mellom de nødvendige regler som bør fastsettes i lov, og den nødvendige respekt for en selvstendig normgivningskompetanse som et selvstendig kirkesamfunn må ha. Det viser seg i en klar forutsetning om at Den norske kirke selv gjennom sitt øverste nasjonale organ, Kirkemøtet, må utstyres med myndighet som det besluttsende organ på kirkens vegne. Mens de gjeldende regler om kirkens organisering på de forskjellige nivåer og den myndighet som tilligger de enkelte organer er utformet i Kirkeloven, fastsatt av Stortinget, peker lovforslaget på Kirkemøtet som det organ som overtar ansvaret for hele dette regelverket. Som en konsekvens av dette, foreslås den gjeldende kirkelov opphevet, for å bane vei for Kirkemøtets overordnede myndighet som beslutningsorgan for hele kirken. Høringsnotatet fastholder derfor forståelsen av Kirkemøtet som "det øverste representative organ for Den norsk kirke", selv om det viker tilbake for å treffe lovtekniske konsekvenser av dette. Dette er i tråd med klare forventninger som Kirkemøtet selv har gitt uttrykk for, og innebærer en helt nødvendig overføring av ansvar fra en statlig rettsinstans til en kirkelig. Det er ikke mulig å tenke seg at Den norske kirke kan bestå som en enhetlig, selvstendig folkekirke uten et anerkjent ledelsesnivå, representert ved Kirkemøtet. Begrensninger i rammeloven Det kan likevel stilles spørsmål om rammeloven skaper den nødvendige klarhet i grensedragningen mellom det som bør lovreguleres og det som Kirkemøtet selv med sin nye rettsstiftende kompetanse bør fastsette i en egen kirkeordning. Departementets utkast til § 10 i den foreslåtte rammelov har spesifisert mandatet for Kirkemøtet i tre ledd. Det første omfatter fastsettelsen av kirkens grunnlag og lære og utformingen av alle liturgier og gudstjenestlige bøker. Denne myndighet har vært delegert til Kirkemøtet fra 1990-tallet, og ble inkorporert i Kirkeloven etter endringene i Grunnlovens § 16 i 2012. Departementet anførte i proposisjonen Prop. 71 L (2011-2012) at dette er en myndighet som Kirkemøtet må ansees å besitte "i kraft av sin rolle som trossamfunnet Den norske kirkes øverste representative organ", og ikke med hjemmel i loven. Det kan derfor stilles spørsmål ved berettigelsen av å omtale dette som et eget punkt i rammeloven. Hensikten kan ha vært å sikre Kirkemøtets myndighet i forhold til menigheter som er motvillige til å ta i bruk de vedtatte liturgier, men lovteknisk ville det være naturlig at den såkalte liturgimyndigheten ble reservert for Kirkemøtets egen anordningsmyndighet. Paragrafens annet ledd omtaler Kirkemøtets organiseringskompetanse på en rekke sentrale områder: "Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer og om valg til disse". Det er dette ledd i den foreslåtte § 10 som tydeligst markerer det overordnede, helhetskirkelige myndighetsområde som tillegges Kirkemøtet. I tråd med Kirkemøtets gjentatte forventninger har departementet innsett at en fristilt folkekirke må ha en tydelig markert myndighetslinje som gjelder hele den nasjonale kirkeorganisasjonen. Som nevnt innledningsvis er dette en uomgjengelig nødvendighet for at overgangen fra statskirke til selvstendig folkekirke skal omfatte hele kirken i alle dens ledd. Men også her kan det stilles spørsmål ved om lovutkastet skaper uklarhet om grenselinjen mellom statlig lovregulering og Kirkemøtets myndighetsområde. Utkastet omtaler fire viktige områder som krever fastlagte normer og bestemmelser i en egen kirkeordning: kirkens organisering, kirkelig inndeling, kirkelige organer

og valgordninger. Men en detaljert oppregning som dette kan også ha en begrensende virkning og gi rom for uklarhet om rekkevidden av Kirkemøtets myndighet på områder som ikke uten videre faller innenfor disse kategorier. Kirkemøtets rettsstiftende kompetanse bør derfor utformes som et generelt, overordnet mandat, som bør uttrykkes både i rammeloven og i den kirkeordning som Kirkemøtet fastsetter. Det vil da kunne dekke både liturgimyndigheten i paragrafens første ledd og organiseringskompetansen som er spesifisert i annet ledd. En dekkende formulering for dette saksforhold kunne eksempelvis lyde slik: "Kirkemøtet er kirkens øverste besluttede organ og fastsetter de rettslige rammer for kirkens virksomhet både lokalt og regionalt". En viktig reservasjon i forhold til Kirkemøtets myndighet ligger i paragrafens tredje ledd; "Kirkemøtet kan ikke treffe vedtak eller gi instruks i enkeltsaker som det tilligger organer for soknet å avgjøre". Denne bestemmelsen er tatt inn fra den svenske kirkeloven, som har en tydelig rettslig sammenheng mellom de enkelte nivåene i kirkeordningen. Den slår fast den rimelige regel at soknet skal få utføre sitt regelfestede virksomhetsansvar uten inngrep i enkeltsaker. Dette har vært en forutsetning også i den tidligere lovgivning, som har spesifisert menighetsrådets ansvar og oppgaver, og vil være vesentlig å ta med i den fremtidige kirkeordning. Men formuleringen utelukker ikke at et overordnet organ kan ha myndighet til å fastlegge de nærmere regler som menighetsrådet opererer ut ifra. Disse regler er i dag inkorporert i Kirkelovens § 9, og vil være en del av det normsystem som det tilligger Kirkemøtet å vedta i en selvstendig kirkeordning. Allerede i den sist reviderte Kirkelov. § 5 om soknets organer, heter det at departementet kan godkjenne "forsøk som avviker fra lovens bestemmelser om organiseringen av soknets organer, oppgavefordelingen mellom disse og deres sammensetning", hvis formålet er å "fremme hensiktsmessige organisasjonsformer og en hensiktsmessig oppgavefordeling i og mellom soknene". Det vil være naturlig at en slik myndighet overføres fra departementet til Kirkemøtet. Stemmerett og kirkevalg, § 11 Det kan også stilles spørsmål ved berettigelsen av å ta inn i § 11 bestemmelser om kirkelig stemmerett og kirkevalg. Det er åpenbart at bestemmelser om medlemskap i et kirkesamfunn er en sak som kirkesamfunnet selv fastsetter. Den norske kirke har dåpen som et ufravikelig vilkår for medlemskap, med de rettigheter og muligheter dette innebærer. Spørsmål om stemmerett og valgordning burde derfor være et område som Kirkemøtet bør fastsette i regelverket for Den norske kirke. Når rammeloven fastsetter som lovens formål at den skal bidra til at "Den norske kirke forblir en demokratisk og landsdekkende evangelisk-luthersk folkekirke" (§ 8), har den dermed gitt et tydelig signal om nødvendigheten av å sikre demokratiske valgordninger. Dette har også Kirkemøtet lagt til grunn for sitt arbeid med de fremtidige valgordninger. Det skulle derfor ikke være nødvendig at rammeloven har en egen paragraf som omhandler både stemmerettsalder og plassering av de kirkelige valg. Valgordninger er dessuten i den foregående paragraf omtalt som ett av de områder det tilligger Kirkemøtet å fastsette. Det virker derfor også av denne grunn unaturlig at loven selv går inn og fastsetter enkeltheter ved valgordningen. Det samme kan sies om utkastet til § 14 i rammeloven, som omhandler prestenes, prostenes og biskopenes tjeneste: "Hvert sokn skal være betjent av en prest, hvert prosti av en prost og hvert bispedømme av en biskop". Det kan problematiseres at denne paragrafen fastsetter det mønster for kirkelig betjening som skal være i menigheter, prosti og bispedømme, når lovutkastet ellers avstår fra å begi seg inn i organisasjonsmessige bestemmelser som det tilligger Kirkemøtet å beslutte om. Det er gammel historisk hevd for at den kirkelige betjening er utformet slik som paragrafen nevner, og det er liten tvil om at Kirkemøtet vil fastsette bestemmelser i samme retning. Derfor bør paragrafens første ledd utgå som en del av loven. Paragrafen omhandler også i annet ledd prestenes ordinasjonsforpliktelse. Det har allerede lenge vært klart at fastsettelsen av tjenesteordninger for de kirkelig tilsatte ligger under Kirkemøtets myndighetsområde. Det gjelder også prestenes og de vigslende ansattes forpliktelse til å utføre sin tjeneste i samsvar med ordinasjonens eller vigslings forpliktelse. Det virker derfor lite rimelig at dette skal inngå i en statlig lov. Loven definerer ikke enkeltorganer Som en konsekvens av den bevisste tilbakeholdenhet med å gripe inn i Kirkemøtets selvstendige myndighet til å fastsette kirkens egen ordning, har utkastet til rammelov ikke definert andre ledd i kirkeorganisasjonen enn soknene og Kirkemøtet, som begge allerede i gjeldende lov er definert som rettssubjekter. Her er ikke nevnt noe om soknenes tilknytning til et prosti, ikke om den historiske innpassing i et bispedømme, med bispedømmerådene, ikke om fellesrådene, og heller ikke spesifikt om Kirkerådet. Det betyr selvsagt ikke at disse nivåene har utspilt sin rolle, men at departementet mener at staten ville gå ut over sine grenser hvis den i en rammelov foreskrev ordninger på disse områder som et Kirkemøte bør ha myndighet til å fastsette. Det betyr selvsagt heller ikke at de gjeldende nivåer og de respektive ansvarsområder ikke vil ha betydning når Kirkemøtet fastsetter den endelige kirkeordning for Den norske kirke. De fleste bestemmelser i den gjeldende kirkelov vil sikkert være å finne i det nye regelverk som Kirkemøtet fastsetter. Overgangen fra gammel til ny kirkeordning Det er åpenbart et problem når et nytt rettsgrunnlag skal fastsettes for en kirke som gjennomgår en overgang fra et statsrettslig rettsgrunnlag til et autonomt rettsgrunnlag for en selvstendig folkekirke. Det statsrettslige grunnlag for kirkeordningen har vært bygget ut gjennom flere stadier, fra eneveldets rettsprinsipper til en lovregulert institusjon innenfor statsrettens rammer. I denne prosess har kirken fått organer fra menighetsplanet til regionale og sentrale nivåer, uten at forholdet mellom disse har vært tilstrekkelig utredet. Inntil den siste revisjon av kirkeloven er det soknet som har fått den tyngste rettsstatus, etter at soknet ble definert som et selvstendig rettssubjekt ved lovrevisjonen i 1997. Dette var i særlig grad innrettet på forholdet mellom menigheter og kommuner, uten at forholdet til kirkeorganisasjonen som helhet ble nærmere klarlagt. Men forarbeidene til loven tyder ikke på at menighetsrådenes rettslige handleevne var tenkt som en avgrensning eller et vern mot den myndighet som kirken hadde fått gjennom sine sentrale organer. (Sml. NOU 1989:7, Den lokale kirkes ordning, s. 120: "Rådsorganenes kompetanse er i dag ikke ordnet slik at en generelt kan tale om overordnede og underordnede organer. Hvert organ på hvert nivå er gitt et selvstendig mandat og virkeområde. På visse avgrensede områder kan en likevel tale om et over- og underordningsforhold. Kirkeordningsloven tillegger både Kirkemøtet og bispedømmerådene myndighet til å avgjøre enkelte saker med bindende virkning for kirken som helhet eller for kirkens organer i det enkelte bispedømme." Da så Den norske kirke ble løst fra statlig styring fra 1. januar 2017, og ble etablert som et eget rettssubjekt, ble forholdet mellom det lokale og det sentrale rettssubjektet satt på dagsordenen. Med bakgrunn i den

enhetlige forståelse av Den norske kirke fra den tidligere statskirkestatus, har Kirkemøtet åpenbart regnet med at denne enhet mellom grunnplan og sentral ledelse ville bestå, og har derfor også gitt til kjenne at dette spørsmål må få en formell avklaring. Når departementet i høringsdokumentet avviser å gå inn på tanken om at soknene kunne "videreføres som et rettssubjekt innenfor det nasjonale rettssubjektet Den norske kirke, slik det er tilrettelagt i den svenske kirke" (Høringsdokumentet s. 78), så spilles ballen over til Kirkemøtet, men avvises ikke på prinsipielt eller lovteknisk grunnlag. Det er all grunn til at sammenhengen mellom menighetene og kirkens øvrige organer i bispedømmeråd og Kirkemøte blir tydeliggjort i den fremtidige kirkeordning. Bestemmelsen om at soknet som grunnenhet i kirken ikke kan løsrives fra kirken som helhet peker klart på at det er en forpliktende solidaritet inn mot hele kirkeorganismen. De felles definerte formål for alle kirkens organer i retning av å bidra til vekkelse og fornyelse gjennom definerte oppgaver, viser at hvert enkelt nivå i kirken er en del av et felles prosjekt, Her er det også vesentlig at dette er oppgaver som forutsettes løst gjennom et samvirke mellom leke, valgte medlemmer i alle organene og representanter for den ordinerte tjeneste, slik den vedtatte forståelse av "samvirkemodellen" i styringsfunksjonene i kirken forutsetter. (Sml formuleringen i vedtak, Sak 4/15 fra Kirkemøtet hvor det heter at "Den norske kirke skal være organisert etter demokratiske prinsipper og som et samvirke mellom representanter for medlemmene og representanter for den viglede tjeneste med Ord og sakrament".) . Det er også et sammenbindende trekk at biskopens tilsyn gjelder alle nivåer i kirken. Det bør derfor tydeliggjøres at menighetene er en integrert del av Den norske kirke, og at soknene inngår som enheter innenfor det nasjonale rettssubjektet. Når det er klart at dette ikke vil inngå i selve rammeloven, må det være en prioritert oppgave for Kirkemøtet å få slike bestemmelser på plass i Kirkeordningen. Finansieringsordningen, § 12 Departementets redegjørelse for prinsipper og aktuelle løsninger for finansieringen av kirkens oppgaver gir grunn til følgende overveielser: - Ligger det noen reell forskyvning i overgangen fra Grunnlovens formulering om at folkekirken "understøttes som sådan av staten", til den gjennomgående bruk av terminologien som sier at staten "gir tilskudd til virksomheten"? Det er nærliggende å tenke at det ligger en større forpliktelse i å understøtte enn i å gi tilskudd til. En del usikkerhet i forbindelse med lovutkastet ligger i frykten for at det vil bli en strammere økonomisk ramme for kirkens arbeid både lokalt og sentralt enn det har vært til nå. - Dette henger også sammen med at det fortsatt ligger i departementets resonnement at kirkens økonomi nesten ensidig går opp i de kirkelige tjenester som knytter seg til gudstjenesten og de kirkelige handlinger. Det er disse som skal dekkes, både med prester og ansatte som har oppgaver knyttet til bruken av kirken. Til tross for at departementet peker på at understøttelsen av tros- og livssynssamfunnene først og fremst skal "bidra til at tros- og livssynsfriheten kan utøves i praksis", uten å innholdsbestemme dette nærmere (Høringsdokumentet, s. 53), så synes forståelsen av behovet for finansiering fortsatt å være knyttet til de kirkelige handlinger: "I praksis betyr dette at de kommunale finansieringsoppgavene overfor Den norske kirke i hovedsak bør være innrettet mot kirkebyggene og de kirkelige stillingene som trengs for at kirkebygget kan brukes til sitt formål, i første rekke til gudstjenester og kirkelige handlinger (dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd)" (s. 99). Det er en rekke andre forestillinger i dag om hva det vil si at trosfriheten og kirkens oppgaver utøves i praksis, enn da disse formuleringer opprinnelig kom i bruk. Det har faktisk skjedd en del i formuleringen av de kirkelige oppgaver, både i prestenes tjenesteordning, som peker på "annet menighetsbyggende arbeid", og i oppregningen i den gjeldende kirkeloven av menighetsrådets oppgaver i § 9, og hva kommunenes tilskudd skal dekke (§ 15). I høringsnotatet refereres det til at givertjenester og ofringer m.m. til kirkens arbeid beløper seg til 315 mill. kroner i regnskapet for 2016, men det er tvilsomt om dette omfatter all finansiell støtte fra medlemmene for å opprettholde aktivitetsnivået i arbeidet for barn, unge, konfirmanter, eldre, og andre tiltak. Det er heller ingen pålitelig oversikt over den store frivillige aktivitet i menighetsarbeidet, som til sammen beløper seg til mange tusen årsverk. Det hersker en bekymring for at den fremtidige finansieringsordning ikke vil romme mulighet for et aktivt menighetsliv ut fra vår tids forståelse av hva det vil si å være en levende kirke i samtiden. Dette gjelder enten finansieringen av Den norske kirke blir ordnet som i dag, med en deling av ansvaret mellom stat og kommune, eller det blir en ordning med full statlig finansiering av kirken, både lokalt og sentralt. Det vil i alle fall ligge til Kirkemøtet å fastsette rammene for virksomheten på alle plan, og det vil være viktig at signalene fra staten, også i de årlige budsjetter, viser forståelse for at kirkens virksomhet er betydelig mer omfattende enn det som er knyttet til kirkehuset. - Når det gjelder spørsmålet om hvordan den fremtidige finansiering av Den norske kirke bør ordnes, i valget mellom en enhetlig , statlig, eller en todelt, statlig/kommunal som i dag, synes høringsdokumentet å helle i retning av en samlet statlig finansiering av Den norske kirke, på samme måte som det legges opp til at tilskuddene til andre tros- og livssynssamfunn vil bli ordnet. Det legges vekt på praktiske hensyn som taler for en slik løsning, men det er også pekt på at en slik ordning vil svare bedre til forståelsen av kirken som et landsomfattende fellesskap, under en felles overordnet ledelse, noe som kan gi større rom for strategiske overveielser i fastsettelsen av Den norske kirkes mål og oppgaver. Det er forståelig at det blir stilt spørsmål om dette kan føre til mindre forutsigbarhet når det gjelder finansieringen av lokalmenighetenes arbeid, men det synes klart at hensikten fortsatt vil være å sikre menighetsrådenes regelfestede oppgaver på samme nivå som i dag. Dette vil da være et overordnet mål når Kirkemøtet forvalter den statlige støtte, som omfatter hele kirkens arbeid. Jeg mener derfor at en enhetlig finansiell ordning best tilsvarer en enhetlig kirkeordning, som vil være rammeverket for hele Den norske kirkes virksomhet i årene som kommer. Opplysningsvesenets fond Jeg registrerer at departementet ikke har funnet grunnlag for å fremme noe forslag når det gjelder anvendelsen av Opplysningsvesenets fond. Det er imidlertid på det rene at uttalelsene fra Justisdepartementets lovavdeling klart gir til kjenne at det vil være anledning til å fatte politisk vedtak om overføring av fondet i en eller annen form til Den norske kirke, selv om lovavdelingen hevder at fondet etter historisk og juridisk betraktning må anses som statens eiendom. Etter min mening ville nettopp den pågående overgang for Den norske kirke fra en statskirke til en selvstendig folkekirke, endog med grunnlovsfestet forankring, være en god anledning til å overføre råderetten for fondet til kirkens egne organer. Det ville frigjøre en mulighet til å bruke fondet til en utjevningbuffer i finansieringen av menigheter og virksomheter med særlige behov. Og det ville være en generøs handling fra politikere som har vist stor forståelse for Den norske kirkes samfunnsbyggende rolle på mange plan.